

приватної власності. Саме рішення про створення індустріального парку приймається ініціатором на період не менше 30 років. Площа земельної ділянки повинна становити не менше 15 га проте не більше 700 га.

Згідно проведених геомаркетингових досліджень для створення індустріального парку пропонуємо обрати с. Смиківці Тернопільської області. Перевагами розташування даного проекту в с. Смиківці є: розташування об'єкта поблизу міжнародних коридорів №5 (Трієст–Львів) та №3 (Берлін–Київ). Загалом через територію Тернопільської області проходять автошляхи: європейського (Е50), міжнародного (М12, М19), національного (Н02, Н18) і регіонального значення (Р05, Р24, Р25, Р26, Р32). Тернопіль має найкраще географічне розташування в Західній Україні (є центром Західної України), оскільки міститься неподалік Львова, Чернівців, Луцька, Хмельницького. У радіусі 500 км розташовані ринки Румунії, Словаччини, Польщі, Австрії і Чеської Республіки. Перевагою також є розташування на базі аеропорту “Тернопіль” та перспектива перетворення його на міжнародний логістичний хаб.

Оскільки є земельна ділянка площею 89,9 га яку готова надати влада міста для реалізації такого роду проектів та підсумовуючи вище наведену інформацію, вважаємо, що Тернопільському регіону і зокрема м. Тернополю, які знаходиться в стадії пошуку шляхів забезпечення стабільних темпів економічного розвитку, необхідно як найшвидше мобілізуватися та розробити концепцію індустріального парку та прийняти рішення про його створення. Адже, саме таким чином мобілизуються усі необхідні ресурси і Тернопільщина стане сучасним, потужним, економічно розвинутим регіоном нашої країни.

УДК 368

Світлана Хрупович, к.е.н, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНФЛЯЦІЯ ЯК ІНДИКАТОР НЕСТАБІЛЬНОСТІ В КРАЇНІ

Svitlana Khrupovych

INFLATION AS AN INDICATOR OF INSTABILITY IN THE COUNTRY

За період незалежності в Україні можна прослідкувати декілька витків економічних циклів, яким притаманні такі класично-теоретичні ознаки рецесійних явищ як спад виробництва, зростання рівня безробіття та інфляція. В 1993-1995 роках, які були найважчими в економічному розвитку, так як цей період супроводжувався розривом тісних коопераційних зв'язків з республіками колишнього СРСР, закриттям промислових підприємств, зниженням купівельної спроможності всіх верств населення, Україна переживала період гіперінфляції. Якщо у 1992 році Національний банк випускав купюри з найвищим номіналом у 100 купонів, то вже у 1995 році гаманці українців поповнили паперові гроші із позначкою 1000000 гривень. Армія «купонних мільйонерів» з нетерпінням очікувала змін, так як інфляція в цей період вже сягнула відмітки 10106%.

Надалі українських громадян, вже інтегрованих у глобальний економічний простір, очікувала наступна хвиля спаду у діловій активності. Світова економічна криза 2008 року, паралелі якої часто проектували на Велику депресію 1929 року, також не обійшла стороною Україну, залишивши по собі інфляцію на рівні 22,3%, так як протягом 2008 року національна валюта девальвувала по відношенню до долара США на 38%. Щоб стати економічно сильнішими, потрібно вчитися на помилках, і не лише

на своїх. Тому варто осмислити і оцінити досвід тих країн, яким були притаманні ознаки інфляції вже у 21 столітті. Адже це явище знецінення доходів часто порівнюють із спіраллю: інфляція розкручує негативні тенденції в економіці, пробуджує інші індикатори стагнації, але і сама інфляція видозмінюється, вона вже не є такою, про яку ми вивчали у підручниках з економічної теорії у 20 столітті.

Венесуела, країна яка володіє найбільшими світовими запасами нафти, допустила при ціні на цей ресурс 100 доларів за барель інфляцію в країні у 2013 році на рівні 56,2%. Очевидно, що діагноз стагфляції потрібно ставити самій економіці. У 2008 році влада Венесуели провела грошову реформу через деномінацію 1000 до 1 болівара (національна валюта в країні). Проте, цей метод боротьби з інфляцією не вирішив фінансових проблем південноамериканської країни. У минулому році керівництво Венесуели пропонувало «економічний наступ» введенням 30% межі на прибуток приватних підприємств. Але, в силу того, що економіка країни не є ринковою, через централізований контроль над цінами, з'явився дефіцит основних товарів: цукру та олії. Сьогодні ми можемо спостерігати невирішену економічно-політичну кризу, яка спричинила вибух невдоволення населення нафто-багатої країни у страйки та соціальні саботажі.

Досить важко піддається оцінка інфляції у ще одній країні цього континенту – Аргентині. Це пов'язано з тим, що керівництво держави намагається штучно контролювати курс національної валюти по відношенню до долара. За офіційними даними у 2013 році інфляція в Аргентині склала майже 10%, а за оцінками експертів Міжамериканського банку розвитку реальна інфляція перейшла позначку у 30% за рік. Влада країни має своє бачення боротьби з цим негативним явищем і вже ввела обмеження на імпорт та купівлю іноземної валюти в межах території Аргентини. А це спричинило зовсім неочікуваний негативний ефект витікання капіталу з доларових рахунків приватних банків. Крім цього, через спроби Центробанку втримати курс долара по відношенню до національної валюти та виплати державного боргу, резерви в країні скоротилися на 33% за рік. Результат таких економічних регулювань також прогнозовано схожий до венесуельського – масові протести через вимоги профсоюзів збільшити заробітну плату і скоротити податки. Тобто, саме населення вимагає змінити економічний курс Аргентини через перегляд проведення недалекоглядної фіскальної та монетарної політики.

Розглянемо ще декілька прикладних ситуацій з інфляцією у ряді країн, розташованих на південний схід від України. Досить повчальним є досвід розвитку інфляції у Єгипті, так як ця країна пережила два роки тому революцію, а сьогодні знаходиться у глобальній економічній кризі. Дефіцит бюджету в Єгипті вже склав 13%, при рекомендованих безпечних нормах у 3%, борг країни внаслідок накопичення дефіцитів сягнув також 13%, ну і рівень безробіття відповідає небезпечній цифрі у 13%, з яких 71% - це безробітні у сегментному віці 15-25 років. І знову ж у цій країні можна спостерігати локальні акції протесту, а стабілізації ситуації вже очікують від нового уряду, якому доведеться залучати зовнішнє кредитування від МВФ.

У розглядуваному регіоні дослідимо Іран, який можна поставити у один ресурсно-багатий за покладами нафти рядок із Венесуелою. Через міжнародні санкції у 2013 році ВВП Ірану скоротилося на 6%, а рівень інфляції сягнув 40%. Керівництво країни поклало відповідальність за такий економічний спад на монетарну складову інфляції, а саме, на спекулянтів, котрі скупили всю іноземну валюту в країні і тим самим спровокували подальший спад національної валюти. Наслідки доволі очікувані, з огляду на вище розглянуті країни: стихійні маніфестації на вулицях столиці. Сьогодні в економіці Ірану знижуються темпи падіння після часткових скасування санкцій в обмін на відмову від ядерної програми.

Нещодавно інвестори масово почали виводити свої активи з Індії, позаяк керівництво країни намагається стимулювати зростання економіки без врахування інфляційного тиску на рівні 10% за 2013 рік. В країні, де проживає понад 1 млрд. населення, що досить відчувається при формуванні споживчого попиту, зростають ціни на бензин та інші енергоносії, а це спричиняє зростання як імпортних так і внутрішніх цін на найнеобхідніші товари для населення. Після того, як виникла реальна загроза соціальної стабільності, Центральний банк Індії швидко відреагував на цю ситуацію, підвищивши облікову ставку, і, таким чином, темпи інфляції дещо уповільнилися. Уряд країни також почав проводити ефективну політику, спрямовану на підвищення споживчого попиту.

За прогнозами українського уряду, нас очікує інфляція на рівні 8% до кінця 2014 року, а рівень безробіття, ймовірно зросте до 9%. Серед основних причин – це невизначеність в політичній ситуації країни, великі зовнішні борги, монетарна складова інфляції через девальвацію гривні і зростання цін на бензин, що є складовою частиною собівартості майже всіх споживчих та інвестиційних товарів. Проте, оптимізму українцям додає той факт, що країна буде більше заробляти після зняття митних обмежень на експорт у країни єврозони, а це такі великі товарні групи, як метал, хімія, сільськогосподарська продукція. Очікування кредитування МВФ та інших міжнародних організацій поряд із підтримкою євроінтеграційного вектору експорту українських виробників, де орієнтована місткість ринку складає 500 тис. споживачів дозволить Україні знизити інфляцію і безробіття без суттєвого збільшення податків, тобто можна очікувати незастосування важкої артилерії фіскальних заходів.

УДК 330.8(075.8)

Галина Ціх¹, к.е.н, доцент, Тадеуш Вавак², доктор економіки

¹Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

²Ягелонський університет, м. Краків, Польща

РИНКОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО – СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Halyna Tsikh, Tadeuz Wawak

MARKET TRANSFORMATION IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Проблеми ринкових трансформацій у країнах Центрально – Східної Європи наприкінці ХХ ст. досліджували відомі економісти Р. Дорнбуш, Дж. Сакс, Дж. Стігліц, С. Фішер (США), Л. Бальцерович, М. Домбровський (Польща), В. Клаус (Чехія), Я. Корнаї, Я. Чаба (Угорщина), Л.Абалкін, Є.Гайдар (Росія), А.Чухно, А.Гальчинський, В. Пинзеник (Україна). У своїх дослідженнях вони дійшли висновку, що наприкінці 1980-х – на поч.1990-х років унаслідок різкого спаду темпів економічного зростання та навіть зменшення обсягів суспільного виробництва в цілому ЦСЄ опинилися в умовах глибокої соціально-економічної кризи. Оцінюючи останню щодо тривалості та глибини, Економічна комісія ООН навіть порівнювала її з Великою депресією 1929-1933 років.

Головними причинами глибокої економічної кризи в країнах регіону стали неефективність адміністративно-планового розвитку та використання досягнень НТП, нераціональна структура суспільного виробництва, низька продуктивність праці, вичерпання екстенсивних чинників економічного зростання тощо.

Виходом з кризової ситуації, у якій опинилися постсоціалістичні країни, на думку переважної більшості дослідників, могла стати лише трансформація їхніх планово-директивних економік у ринкову.